

Szószerk – Úrasztala – Szerterások

BÁLINT BENCZÉDI FERENC

AZ EGYHÁZ JEL A MAI VILÁGBAN

GONDOLATOK A PÜSPÖKI BEIKTATÁS ALKALMÁVAL¹

„Ekkor hozzá lépett Jakab és János, a Zebedeus két fia, és így szóltak hozzá: »Mester, szeretnénk, ha megtennéd nekünk, amit kérünk.« Jézus megkérdezte tőlük: »Mit szeretnétek, mit tegyek meg nektek?« Ők pedig ezt mondták neki: »Add meg nekünk, hogy egyikünk a jobb, a másikuk a bal kezed felől üljön majd dicsőséges uralkodásod idején.« Jézus így válaszolt: »Nem tudjátok, mit kértek. Vajon ki tudjátok-e inni azt a poharat, amelyet én kiiszom, és meg tudtok-e kereszterkedni azzal a kereszteréssel, amellyel én megkereszterkedem?« Mire ők így feleltek neki: »Meg tudjuk tenni.« Jézus ekkor ezt mondta nekik: »Azt a poharat, amelyből én iszom, kiisszátok, és azzal a kereszteréssel, amellyel én megkereszterkedem, megkereszterkedtek, de hogy ki üljön jobb vagy bal kezem felől, azt nem az én dolgom megadni, mert azoké lesz az, akiknek elkészítette.« Amikor ezt a tíz tanítvány meghallotta, megharagudott Jakabra és Jánosra. De Jézus odahívta őket, és így szólt hozzájuk: »Tudjátok, hogy azok, akik a népek fejedelmeinek számítanak, uralkodnak rajtuk, és nagyjaik hatalmaskodnak rajtuk. De nem így van közöttetek, hanem aki nagyvá akar lenni közöttetek, az legyen szolgátok; és aki első akar lenni közöttetek, az legyen mindenki rabszolgája. Mert az Emberfia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.« (Mk 10,35–45)

¹ A beszéd 2009. március 6-án hangzott el a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban.

Ezen ünnepélyes alkalommal szeretettel köszöntöm kedves meghívott Vendégeinket, közlőrl és távolról érkezőket, a kedves Testvéreimet, Híveinket, gyülekezetünk minden tagját. Köszönöm, hogy együtt imádkozhatunk és zsolttárt énekelhetünk ebben a hajlékban Istenünk dicsőségére. Együtt fejezzük ki hálánkat megtartó, jó Atyánknak. Külön öröm számomra, hogy megoszthatjuk egymással gondolatainkat, érzéseinket abban a hitben, hogy a jóságnak és szeretetnek egy Istene áldását küldi életünkre és munkánkra. A közös imádkozás által Isten adja meg nekünk azt a lelki gazdagságot, hogy gondolatainkban és érzéseinkben egymásra találva megerősödjünk hitünkben. A biztató kézfogás és a tekintet egymásra találása által tudjunk Isten országának igaz építői maradni!

Kedves ünneplő Gyülekezet, kedves Testvéreim!

Ez alkalommal arra a kérdésre próbálnék választ adni, mely eddigi lelkipásztori munkám során a legtöbbször foglalkoztatott. Ez pedig nem más, mint az a kérdés: *mi az egyház?* Hogyan határozzuk meg a ma világában, jelen társadalmi életünkben az egyház szerepét és feladatát? Hogyan jeleníti meg az egyház az evangéliumban ránk maradt jézusi életeszmet? Mennyire tudja a jézusi evangéliumot képviselni, tanítani és felmutatni? A szentírásban megfogalmazott feladatának hogyan és miképpen tesz eleget?

Mindjárt kezdetben utalnom kell rá, hogy olyan családban nőttem fel, amelynek mindennapi életében helye volt a vallásnak és az egyháznak, még akkor is, amikor a széles társadalomban tervszerűen azon dolgoztak, hogy elidegenítsenek a templomtól, távol tartsanak az egyháztól.

A legelső pillanat, amikor mélyen érintett és gondolkodni kezdtem ezen kérdésen – *mi az egyház?* –, 1971 őszén adódott, amikor örömmel újságotam középiskolai tanáromnak a teológiai intézetbe való sikeres felvételemet, és tanárom szinte fenyegetőzve azt mondta, hogy az iskola szégyene vagyok. Akkor sokáig tépelődtem, vajon miért lettem egyből ellenszenves. A Protestáns Teológiai Intézetben eltöltött évek, a tanulás és a gyülekezeti építésre való felkészülés örömei feledtették velem ezt a bántó minősítést.

1975-ben, tanulmányaim befejezése előtt egy hónappal, az ún. teológiai „csendesnapok” alkalmával megint egy megdöbentő kifejezés hangzott el egy sok évtizedes, gazdag lelkészi múltra visszatekintő pap ajkáról, akire felnéztem akkor is, most is. Azt a kijelentést tette, hogy az egyház ma már csak temetkezési vállalat. Akkor ezzel hosszasan tudtam volna vitatkozni! Több mint harminc évi lelkészi szolgálatom során értettem meg idős lelkésztestvérem keserű kifakadását.

Amikor megpróbálunk választ adni a *mi az egyház?* kérdésre, úgy érzem, először önvizsgálatot kell tartanunk. Különösen nekünk, akik azt valljuk, hogy

hivatalos szolgálói, tagjai vagyunk a jézusi szeretetközösséget megvalósítani akaró keresztény egyháznak – felekezeti különbség nélkül. A kérdésre adható válaszok sokfélesége attól is függ, milyen szemszögből közelítjük meg a kérdést. Nem szeretnék szűk felekezeti nézőpontból választ adni. Először is a jézusi evangélium szellemébe kell alámerülni, s csak utána lehet megpróbálni feleletet találni a kérdésre.

Látni és tudni kell, hogy az egyház a maga sokféleségében, sokszínűségében is két évezred óta jelen van a világban. Sok intézmény, ember által létrehozott közösség megszűnt, elsüllyedt a történelem viharos tengerében. A keresztény egyház azonban él, azok után is, hogy időről időre „félretették” vagy ellenségként meg akarták semmisíteni. Az élet jeleit kitapinthatjuk még most is, amikor sok hivatalosnak mondott fórumon kijelentik, hogy haldoklik, agonizál. Igen, él, van és megnyilatkozik a leszükiteni akaró életlehetőségek között is! Annak a hangját próbálja visszhangozni, aki halkán és szelíden jelen van a történelemben, még ha nem akarunk is tudni róla. A teremtő és gondviselő Isten szentlelkének a munkája nyomán nemcsak megszületett az első pünkösdi ünnepen, hanem tovább élt és él. Századokon át mindazok az emberek éltették és éltetik, akik erős belső meggyőződéssel, hittel vallották és cselekedeteikkel igazolták Isten állandó jelenlétét a világban, a jézusi szeretetközösség pótolhatatlanságát, semmivel fel nem cserélhetőségét. Isten gondviselő és őrző szeretete azoknak az embereknek az élete által vált nyilvánvalóvá, akik a Jézus által tanított Isten országa megvalósításán, Isten országának értékrendje szerint törekedtek élni, hiteles evangéliumi életet felmutatni.

Félre lehetett tenni az egyházat, föld alá lehetett süllyeszteni, lehetett és lehet tagjait egymás ellen uszítani, eltávolítani, de hiszem és vallom, hogy amit a jó Isten létrehozott, az maradandó, és ebben a világban is meg kell találnia a helyét és teljesítenie kell küldetését. Az ember, az ő gyermeke, ha felismerte isteni eredetét, azt, hogy élete Istenhez tartozik és ennek szolgálatába tudta állítani szellemi értékeit, az egyház továbbélését segítette elő. Ezért nagy felelősség nehezedik ránk, Istenben bízó emberekre, lelkészekre és világiakra. Még nagyobb erővel kell azon munkálkodnunk, hogy Jézus tanítványaként az egyházba, ebbe a szeretetközösségbe beépüljünk, és így állandóan megtapasztaljuk a ránk kiáradó, bennünket formáló isteni szentlélek erejét. Az egyháznak feladata: igazolni és bizonyítani Isten jóra vezérlő szentlelkének állandó jelenlétét, amely az értelmet megvilágosítja, a szívet megtisztítja és az akaratot erősíti. Az egyház valódi helye és munkája a spirituális szférában van. Itt találja meg az ember azt, ami életének értelmet ad. Az embernek – bármely valláshoz tartozzék is – az a törekvése, az a szükséglete, hogy rátaláljon arra a magasabb igazságra, amely életének célt

és mércét kölcsönöz, a többi emberrel való együttélését, a hozzájuk való viszonyát szabályozza. Jézus evangéliuma ezért soha sem veszíthet időszerűségéből. A mindenkori egyház szolgálóira bízott, hogyan tudják hitelesen megjeleníteni ezt a jézusi életeszmenyt az egyház közösségében.

Tisztán kell látni, hogy Jézus, akit mesterünknek, tanítónknak fogadunk el, evangéliumában tanítványai között egy szeretetközösséget teremtett. Egy olyan új látásmódot és életeszmenyt állított elénk, amely ma is segít és eligazítást ad. Istentől, a mi gondviselő Atyánkról szolt, aki szeretetével a megtért gyarló embert is felemeli. Az élet Isten szeretetének jelenvalóságáról szolt. Az ember mint Isten gyermeke Jézus tanítása által tud felemelkedni arra a szellemi magaslatra, ahol megtapasztalja Isten országának jelenvalóságát, és ennek az országnak a munkása, gyarapítója tud lenni. Istennel való kapcsolatát csak a másik emberhez való viszonyában, a mellette élő embertárssal való kapcsolatban tudja igazolni. Mint jézusi tanítvány Isten országa állampolgára kell hogy legyen.

A Jézust követő keresztény ember a személyesen megtapasztalt Istent csak közösségben tudja igazán felmutatni. Ezért a jézusi keresztény vallás nem lehet magánügy, egyéni probléma. Csak közösségben tudom igazolni, hogy életem jézusi értelemben Istenhez tartozik. „Benne élünk, mozgunk és vagyunk.” Az Istennel való kapcsolatomat megélni, gyakorolni, hitelesen bizonyítani csak az embertárssal való közösségben tudom.

Jézus tanítványaitól csak azt kérte, hogy „amiképpen én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást”. Ebből az egymásra való odafigyelésből, egymásért való aggodalomból, ebből a szeretetközösségből teremtődött meg az a lelki közösség, amelynek tagjai egyénenként és közösségben az első pünkösöd alkalmával megtapasztalták Isten szent lelkének erejét. Így formálódott erőssé az a közösség, amely elindult ama nagy útra, amelyen most is jár. Semmihez sem hasonlítható intézmény született, amely kétezer éve itt áll sok viszontagságot és nehéz történelmi helyzetet átélve és megszenvedve, él, lélegzik és igyekszik küldetését betölteni. Személyenként, az egyénileg megtapasztalt jézusi szeretet nyomán a tanítványokból olyan közösségteremtő apostolok formálódtek, akik bátor és erős lélekkel, mártíromságot vállalni tudó példákkal anyaszentegyházat, gyülekezetet létesítettek Isten szent lelkének ereje által.

Nagy kérdés, hogy a mában ezt mennyire látjuk és tudjuk, amikor Istentől való tudásunk, hitünk nagy válságát éljük?!

Fontosnak tartom, hogy helyes helyzetfelmérést tartsunk, megvizsgáljuk az evangélium fényénél közelmúltunkat, számba vegyük a jelenben feltornyosuló feladatainkat és megnyugtató jövőképet képviseljünk ebben a világban.

Első feladatunk szembenézni önmagunkkal. Megvizsgálni, milyen évtizedeket hagytunk magunk mögött. Erdélyi világunk jelenkori tudós professzora fogalmazta meg: a kommunizmus évtizedei alatt bekényszerítettek egy sötét alagútba, és most, amikor fél évszázad után az egyház kiszabadult ebből a zártságból, döbbenet tapasztalja a rája háruló sok feladat között, hogy elfelejtette az alagút előttieket. Kikerülve a „világosságra” nem látjuk még magunkat sem – még kevésbé környező világunkat. Az eltelt két évtized alatt megmutatkozott, hogy olyan gondolkodásbeli és magatartásbeli módosuláson mentünk át, amely arról beszél, hogy messzire tértünk az evangélium világától. Az elmúlt évtizedekben az egyházi gondolkodást és magatartást a külső, az állami keretek és lehetőségek határozták meg. Ez a külső kényszer belső deformálódást is okozott. Egy istentagadó ideológia külső kényszere alá volt vetve az egyház, mely nem egyszer odáig ment, hogy teológiai igazolást is igyekezett adni ennek a helyzetnek. Nemcsak alávetette magát, hanem félmondatokban megpróbálta igazolni is. Az első kérdés, amelyre bölcsen és okosan válaszolni kell: milyen hatalom alá helyezük életünket? Azt látom, hogy sokat adtunk a császárnak és keveset juttatunk Istennek. Józsefattilai vallomás szerint most istenmorzsákat keresünk. Ezért az elvilágiasodás kemény jelei itt vannak mindennapi életünkben. A lelki megújulás szükségességét sokan és sok helyen megfogalmazták. Az egyház lelki megújulása csak akkor fog megtörténni, ha tagjai, egyházi és világi hívei belső önvizsgálatot tartanak. Bűnbánat nélkül nincs bűnbocsánat. Böjti időszakban megvizsgálni, hogy mennyire tudunk Jézussal egy úton járni, vele együtt gondolkodni és mennyire tudjuk odaszentelni életünket Isten országa ügyének! Szembe kell néznünk magunkkal az evangélium fényében!

Az egyház csak akkor tölti be Istentől kapott igazi küldetését, ha az evangéliumi jézusi arcot fel tudja mutatni: a prédikációban, a szeretetszolgálatban. Így fogja megtalálni helyét a társadalomban.

Második tennivalónk számba venni a jelen feladatait, és megfelelő felkészítéssel és hozzáértéssel – lelkipásztoroknak és gyülekezeti tagoknak együtt! – ezek teljesítésén dolgozni. A mindennapok sűrűjében, ellentmondásos társadalmi helyzetben azt a más hangot, azt a szelíd, halk hangot kell hallatnunk, amely tiszta csengésű és félreérthetetlen.

A templomok csendjében tett bizonyágtévések csak akkor jutnak el a társadalom legmélyebb pontjaira, ha a prédikációt szeretetszolgálat kíséri. Nemcsak a szervezett intézményes szeretetszolgálatra gondolok, hanem az egyes hívő keresztény ember megsegítő lehajlására. Az egyház lépjen ki a templom csendjéből, építse más civil szervezetekkel a szociális hálózatot! Az emberek nem tanok-

ra éhesek, hanem a lélek segítő szeretetére. Ebben a munkában csak egy lehet a mozgatórugó: a szeretet által munkálkodó hit.

Nekünk, egyházi közösségben élőknek állandó feladatunk a hiteles jézusi életvitel felmutatása. Kereszténységünk ne csak ünnepnapok alkalmával, ne csak vasárnapokon mutakozzék meg! A hétköznapi kemény és durva megélhetési harcát ellensúlyozni kell a jézusi alázattal és szelidséggel. Ha az egyház szolgálói, lelkészi és világi tagjai ízét vesztett sóvá válnak, csak arra jók, hogy eltapossa őket a társadalom. Észre kell venni a több évtizede megbénult lelket, le kell ülni a kételkedő, kutakodó emberrel, és a hit erejével kell feltölteni a kilúgozott lelket. Jézus nemcsak tanított, gyógyított is! Meg kell látni, hogy minden emberi élet valamilyen módon megsérült, de minden emberi élet Isten ujjenyomata kell hogy legyen. Az egyik legidőszerűbb jézusi mondás, hogy „az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérni kell az aratás urát, küldjön munkásokat az ő aratásába.”

Ma egymás mellett él az istenhívő és az istentagadó ember. A legvallásosabb embernek is tudomásul kell vennie, hogy ebben a világban nemcsak hívő, keresztény alapon lehet az élet értelmét és másokra is érvényes igazságát keresni. Meg kell látnia, hogy a búza a konkollyal, az értékes az értéktelennel összekeveredett. Ez fokozott feszültséget teremt nap mint nap. Az egyház nem képviselheti a példázatban levő szolgák tanácsát, hogy a konkolyt ki kell irtani! Nem lehetünk a kizárólagosság szószólói. Nap mint nap megállapíthatjuk – ahogy nemrég egy televíziós adásban nemzetünk nagyjai megfogalmazták –, hogy a hazugság polgárjogot kapott. Nagy odafigyelést és felkészülést igényel minden vezető és egyszerű embertől, hogy szét tudja választani az egyenes beszédet a hamistól.

Az elmúlt évtizedek ránk erőltetett ideológiájának maradványaként itt maradt közöttünk az ellenségkép. Mindig valamit vagy valakit le kellett győzni vagy mint ellenséget meg kellett semmisíteni. Az ellenségkép azt jelenti: a másik emberre kivetíték minden negatív tulajdonságot, amit megsemmisíteni, elhallgattatni akarok. Milyen messzire kerültünk Jézustól, aki arra tanított, hogy imádkozzunk ellenségeinkért, akik nem szeretnek bennünket! Az ellenségkép lebontása csak olyan, Istenben bízni tudó és gondolkodó emberek által történhet, akik teljesen az evangélium hatása alatt állnak. Az egyház szolgálóinak itt kell tenniük a legtöbbet és a leghitelesebbet.

A közelmúlt megvizsgálása, az önvizsgálat után harmadikként a jelen feladatainak számbavételével az egyháznak fel kell mutatnia a pozitív jövőképet. Az evangéliumban ott van Jézus mosolya, optimizmusa, derűje. Ez még a keresztfán imádkozni tudó Jézus hangjából is kihallható. Isten kezében van életünk, és ahogy erdélyi költőnk megfogalmazta, ott vagyunk a legjobb helyen. Ezt kell az egyháznak képviselnie! Hirdetnie kell az örömet ebben a sokszor örömtelen vi-

lágban. Az evangélium az életről tanít, az örömről szól, az elveszett és megtalált emberről tanúskodik. Jézus elment és megkereste a megvetett Zakeust, szóba állt a kereső, életvitelében elbizonytalanodott Nikodémussal, a kételkedő Nátánaélnak felmutatta a megnyílt eget.

Az egyház a ma világában ezt a jézusi életigenlő tanítást kell hogy képviselje. Az Isten gondviselő szeretetéből táplálkozó reménység hangján kell szólnia. Tudjuk mindannyian meghallani az elhangzó szózatot: „Te vagy az én szerelmes fiam, akiben gyönyörködöm.” Ki más mondaná meg a világnak, hogy van jövője, hogy Isten akarja a következő évezredet, ha nem az egyház?

Ezt az életfelfogást pedig csak akkor tudjuk képviselni, ha úgy akarunk elsők és nagyok lenni, ha egymást szeretetben szolgáljuk. Nem kiszolgáljuk egymást, nem húzódunk a címek és rangok mögé, nem szolgálkat és urakat látunk magunk mellett, hanem az emberi méltóság megőrzésével, a szolgáló szeretet felmutatásával bizonyítjuk: egy Urunk és Istenünk van, a Jézus által tanított gondviselő Atyánk.

A beszédem kezdetén feltett kérdésre a választ így adnám meg: a keresztény anyaszentegyház azoknak a hívő embereknek a lelki közössége, akik Jézus tanítása szerint Isten országának építésén munkálkodnak: mint tudatos istengyermekek és -munkatársak, egymásnak testvérei és segítői. Nem szégyen és nem megalázó e szeretetközösséghez tartozni! Nem temetkezési vállalat az egyház, hanem Isten jelenvalóságát igazoló szeretetközösség! Ez egyben cél és feladat is. Ebben segítsen meg mindannyiunkat Isten, és erősítsen meg hitünkben ez a közös imádkozással eltöltött óra! Ámen.

A fenti prédikációban felhasználtam Kozma Zsolt teológiai tanár néhány megállapítását, észrevételét *Önazonosság és küldetés*, valamint *Hagyomány és időszerűség* című tanulmánykötetéből.

BÁLINT RÓBERT ZOLTÁN

A REMÉNYSÉG LELKE

ÚJÉVI BESZÉD

„Mert nem a félelemnek lelkét adta nekünk az Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét.” (2Tim 1,7)

Kedves Testvéreim!

Újévi gondolatokkal jöttem ma ide, hogy köszöntsem az előttünk álló esztendő-t és köszöntselek benneteket is. Mindjárt beszédem kezdetén hadd hívjam segítségül Nagy Lászlót, aki Adjon az Isten című versének soraiban, úgy érzem, mindent megfogalmaz, amit ember így év kezdetén kívánhat barátai, ismerősei, rokonai és természetesen a maga számára is:

Adjon az Isten	kérdésre választ
szerencsét,	ő küldjön,
szerelmet, forró	hogy hitem széjjel
kemencét,	ne dűljön,
üres vékámba	adjon az Isten
gabonát,	fényeket,
árva kezembe	temetőik helyett
parolát,	életet –
lámpámba lángot,	nekem a kérés
ne kelljen	nagy szégyen,
korán az ágyra	adjon úgyis, ha
hevernem,	nem kérem.

Igen, úgy érzem, e könnyed dallamú s mégis oly mély versben megfogalmazódik minden emberi vágyunk, kívánságunk.

Új év. Janus-arcú ünnep: múltba tekint és előre néz. Már így szokás ilyenkor. először számot vetni, aztán terveket szöni.

Most hadd kezdjük az elsővel, pillantsunk egy kissé a múltba, vessük tekintetünket az elmúlt évre. Ha emberi, személyes arcát nézem, önnön életünk történéseit, örömeit és gyötrődéseit, sok mindentről szólhatnak, hisz sok mindent látok. Látok benne magányt, elhagyatottságot, hallom a távolra szakadtakért el-